KESKI-SUOMEN LIITTO

ASIANTUNTIJALAUSUNT0

14.10.2025

HE 91/2025 vp

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muutoksista.

Puollamme esitettyjä lakiluonnoksia, sillä ne:

- vahvistavat aluehallinnon ja -kehittämisen pitkäjänteisyyttä
- tuovat selkeyttä maakuntien ja hyvinvointialueiden väliseen suhteeseen
- edistävät perustuslain mukaisia yhteensopivia aluejakoja
- lisäävät päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja taloudellista vastuullisuutta muutostilanteissa
- on valmisteltu hyvin perustein.

Hyvinvointialuejakolaki

Keski-Suomen liitto pitää hyvinvointialuejaon eriyttämistä maakuntajaosta erittäin perusteltuna. Hyvinvointialuejaon irrottaminen suorista vaikutuksista maakuntajakoon selkiyttää hyvinvointialueiden järjestämisvastuun oikeudellista ja taloudellista perustaa. Hyvinvointialueen ja maakunnan tulisi kuitenkin aina muodostaa mahdollisimman yhtenäinen kokonaisuus. Muutokset voitaisiin tehdä vain erityisen perustelluista syistä, laajaan vaikutusarviointiin ja osallistamiseen nojaten.

Esitämme lisäyksenä, että valtiovarainministeriö kuulee hyvinvointialueen muutosta valmistellessaan hyvinvointialueiden ja kuntien lisäksi kyseisiä maakuntien liittoja (10 §).

Hyvinvointialueen mahdollisessa jakautumistilanteessa tehtävä taloudellinen selvitys tukee päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja taloudellista vastuullisuutta. Taloudellinen selvitys voi välillisesti vaikuttaa myös kuntien ja kuntayhtymien talouteen, jos omaisuuden ja velkojen jako sekä sopimusten tarkistaminen johtavat ennakoimattomiin muutoksiin. Esitämme, että taloudellisen selvityksen osana mainitaan toiminnallinen selvitys (18 a §). On tärkeää, että talouden ja toiminnan selvitykset huomioivat kaikkien osapuolten intressit.

Hyvinvointialueen muuttamista koskevan päätöksen sitominen vaaliaikatauluun antaa mahdollisuuden hallitulle siirtymälle.

Keski-Suomen liitolla ei ole hyvinvointialuelain 27 §:ään ja 87 §:ään ehdotettuihin muutoksiin lausuttavaa.

Maakuntajakolaki

Keski-Suomen liitto pitää maakuntajakolain säätämistä omana lakina erinomaisena muutoksena.

Maakuntajakoon perustuvat hallinnon rakenteet, kuten aluekehittäminen, maakuntakaavoitus, EU:n rakennerahastojen hallinnointi ja valtionhallinnon palvelut, edellyttävät pitkäjänteistä ja vakaata aluejakoa. Maakuntajaon palauttaminen yleiseksi hallinnolliseksi jakoperusteeksi ilman automaattista kytkentää hyvinvointialueiden muutospäätöksiin vahvistaa johdonmukaista aluekehittämistä.

Maakunnan liittojen kannalta on tärkeää, että maakuntajaon perusteet huomioivat riittävästi alueiden kehittämisen ja suunnittelun tarpeet, kuten työssäkäyntialueet ja elinkeinoelämän yhteydet. Maakuntajako muodostaa perustan myös EU:n NUTS-luokituksille, jolla on suora kytkös alue- ja rakennepolitiikan rahastojen suuntaamiseen. Siksi maakuntajaon vakaus on myös kansainvälisen vaikuttamistyön kannalta välttämätöntä.

Keski-Suomen liitto pitää erittäin tärkeänä, että mahdolliset maakuntajaon muutokset tehdään toiminnallisin perustein ja alueellisista lähtökohdista. Kun muutos edellyttää laajaa kuulemista, vaikutusarviointia ja valtioneuvoston päätöksentekoa, voidaan samalla varmistaa alueellinen osallisuus ja huolellinen harkinta.

Arviointimenettely ja aluejakoselvitys

Keski-Suomen, Lapin ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueilla on käynnissä hyvinvointialuelain 122 §:n mukainen arviointimenettely. Arviointiryhmät ottavat ensi keväänä työnsä loppuvaiheessa kantaa myös aluejakoselvityksen käynnistämiseen. Mahdollisesta aluejakoselvityksestä päättää valtiovarainministeriö erikseen.

Ehdotetut säädökset luovat ainoastaan puitteet mahdollisille muutoksille. Aluejakoselvityksen käynnistäminen olisi mittakaavaltaan järeä ja koko järjestelmään ulottuva toimenpide. Aluejakoselvitys tarkoittaisi käytännössä sekä arviointimenettelyn epäonnistumista että erittäin painavaa tarvetta arvioida julkisten palveluiden ja rakenteiden toimivuutta koko Suomen tasolla. Yhdenkin hyvinvointialueen yhdistämisellä tai jakamisella olisi vaikutuksia kaikkien alueiden itsehallintoon, asukkaiden perusoikeuksiin, henkilöstön asemaan ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Lisäksi ratkaistavaksi tulisi suurten omaisuus-, alijäämä- ja velkaerien siirtyminen muodostettavalle hyvinvointialueelle.

Lisätietoja lausunnosta antaa aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi, 040 591 0760.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja